

RAMEŠ Václav: Slovník pro historiky a návštěvníky archivů. Libri, Praha 2005, 432 s.

Populárních návodů a příruček, jak postupovat při studiu a práci s archivními dokumenty, je a ještě asi delší dobu bude nedostatek. Novou knihou, která by měla tuto mezeru alespoň částečně zaplnit, je i příručka Václava Rameše, současného ředitele Státního oblastního archivu v Třeboni. Encyklopedická příručka obsahuje vedle hesel, která objasňují četné základní pojmy

z českých dějin a archivní terminologie, rovněž pojmy z dějin správy, ústavního vývoje i nejzákladnější terminologii pomocných věd historických. Pro první orientaci zájemců o studium historie z jiných oborů je připojen i krátký exkurs o studiu pramenných edic a jejich výběrový seznam. V přílohách se pak laický čtenář dozví, jak hledat v archivním inventáři, katalogu, rejstříku, soupisu a průvodci po archivních fondech. Pokročilejším odborníkům je pak určen slovníček německých názvů nejužívanějších knih a účtů v archivech uložených. Autor neopomněl připomenout, jaké nové změny přinesl zákon č. 499 o archivní a spisové službě, a další novinky a změny v oboru.

Pokyny, jak postupovat při studiu v archivech a exkurz do pramenných edic, uvádí autor hned na počátku knihy, za jejíž jádro můžeme pokládat bez názvu uvedený slovník pojmů z archivnictví, historie a pomocných věd historických na s. 21 – 317. Dále pak navazuje adresář archivů v České republice s udáním aktuálních telefonních čísel a internetových adres z roku vydání. Výběr nejdůležitějších pasáží ze Zákona č. 499 ze dne 30. června 2004 o archivní a spisové službě a o změně některých zákonů. Po seznamu zkratk sborníků a časopisů následují přílohy. V nich se pojednává o nejdůležitějších druzích archivního materiálu – o fondech a sbírkách vrchnostenské správy, fondech a sbírkách archivů měst, knihách a účtech cechů, o zpracování archivního materiálu, o matrikách a je připojen zde již uvedený slovníček německých názvů. Rozsáhlé jsou i seznamy literatury a edic na s. 372 – 432, které publikaci zakončují.

Pokud by se knihovníci a hlubší zájemci o knihy, zejména o staré tisky a rukopisy vůbec, s knihou chtěli seznámit, osvěží jim nová publikace např. takové výrazy jako anály, antifonář, breviář, codex, excipit (incipit), iluminace, inkunábule a další, tedy skutečně nejzákladnější informace z kodikologie, o níž je zde rovněž (na s. 113 a 114) krátce pojednáno. Otevřenou otázkou v tomto směru zůstává, zda by bývalo nebylo možné jít v mnohých oborech více do hloubky a přizvat ke spolupráci ještě další odborníky. Přestože se tak nestalo (dílo by se asi rozrostlo do technicky nezvládnutelných rozměrů), může být pro spojitost s ostatními archivními i historickými obory využito jako prvotní pomůcka v tomto směru s návazností na další dostupné encyklopedie, literaturu, případně i edice apod. Výrazy zde uvedené jsou užitečné pro katalogizátory, nejen rukopisů a starých tisků, ale i odborné historické literatury, jako první kontakt s archivnictvím a pomocnými vědami historickými. Domnívám se proto, že Ramešovo dílo by se mělo stát součástí příruček všech větších knihoven a zároveň by mělo být jakýmsi podnětem jednak pro jejich další doplnění literaturou z oboru archivnictví a jednak i pro autory – odborníky z příslušných oborů archivnictví a pomocných věd historických pro další tvorbu encyklopedických příruček zaměřených na širší laickou veřejnost, která se v oboru dožaduje stále přesnějších a rozsáhlejších informací. To, že archivnictví a knihovnictví mají společný původ, se můžeme ostatně dočíst i ve slovníku knihy u hesla *armarium*. V antice a ve středověku to bylo označení pro knihovnu. Šlo o skříň zapuštěnou do zdi, podle níž byl později pojmenován i archiv.

Václav Bartůšek